

שנינו במשנה: **חומר בנדרים מבשבועות, כיצד וכו'** שאין נשבעין לעבור על המצוות:

רב כהנא מתני [היה שונה את השמועה הבאה] **כך: אמר רב גידל אמר רב, ורב טביומי מתני** [היה שונה אותה שמועה משמו של אמורא אחר]: **אמר רב גידל אמר שמואל:**

מנין שאין נשבעין לעבור על המצוות, וכפי ששנינו במשנתנו?

תלמוד לומר: "איש כי ידור נדר לה' או השבע שבועה לאסור אסר על נפשו] **לא יחל דברו,** דברו לא יחל, אבל מיחל הוא לחפצי שמים.⁽³⁾

ומקשינן: והרי מפסוק זה כשם שאתה ממעט שבועה לחפצי שמים, כך יש לך למעט נדר לחפצי שמים, ובהכרח שטעם הנדר שהוא חל אף על חפצי שמים וכמבואר במשנתנו, הוא משום שנאמר: "איש כי ידר נדר לה'" ומריבוי "לה'" מתרבה הנדר על חפצי שמים —

"כולל", ואם היה זה גדר של היתר, אין מקום לומר שב"כולל" ישתנה הדין, ובהכרח שהגדר הוא, שביטול חפצי שמים נתמעטו משבועה, ולכן בכולל יכול להחיל שבועה אף על חפצי שמים.

ג. נחלקו הראשונים: דעת הרמב"ן במלחמות סוף פרק שלישי משבועות, שבכלל המיעוט "אבל מיחל הוא לחפצי שמים" שבועה שהיא באה לקיים מצות עשה, והוא פטור עליה אף ממלקות [מלבד מקרבן שהוא ממועט מפסוק אחר], ד"לא יחל דברו כתיב, וחפצי שמים אינן בכלל"; אבל דעת הר"ן לעיל ח א, שהנשבע לקיים מצות עשה, אף שאינו חייב בקרבן, מכל מקום עובר הוא ב"בל יחל"; ומדברי הרמב"ן מוכרח כפי שהסביר בעל "ברכת אברהם".

ד. אף מדברי הר"ן בסוגייתנו יש להוכיח מדברי ה"ברכת אברהם", ממה שכתב הר"ן [הובא בהערה לעיל] לבאר לשון "חומר בנדרים מבשבועות" לענין ביטול מצוה, שלכן שנינו: "חומר", משום שאכן שבועה מיהא איתא לגבי שבועת שוא, ראה שם.

ואם תמצי לומר ששבועה לבטל את המצוה היא בכלל שבועה, אלא "שהתירה" התורה

וכו' הרי זה בלא יחל דברו" - "מאי בל יחל דרבנן".

ונראה מדבריו ששאר השיטות שם שפירשו את המשנה באופן אחר, סוברים שבנדר שאין בו ממש אין איסור מדרבנן; ואולם התוספות שם כתבו שכולי עלמא מודים בזה.

ב. כתב הר"ן: "והאי דלא דייקנן נמי גבי חומר בנדרים מבשבועות [שהנדרים חלים לבטל את המצוה, ואין נשבעין לעבור על המצוות], מכלל דשבועה מיהא איתא, משום דאין הכי נמי דאיתא, ולקי בה משום שבועת שוא, אלא שאינה חלה לבטל את המצוה", [וראה בזה בהערה בהמשך הסוגיא].

3. א. לשון הריטב"א בביאור הדרשה הוא: פירוש כדי לקיים על דברו שהיא דבר הרשות אינו מיחל שבועתו, אבל מיחל הוא שבועתו כשנשבע לעבור על חפצי שמים.

ב. בספר "ברכת אברהם" כתב, שבפשוטו משמע שהוא מיעוט באיסור "בל יחל", דלצורך מצוה מותר לעבור על שבועתו, אלא שהוכיח לא כן ממה שסוברים כמה ראשונים שאם נשבע לבטל את המצוה, וכלל בשבועתו גם דבר היתר, הרי השבועה חלה אף לבטל את המצוה משום